Київський університет імені Бориса Грінченка

Історико-філософський факультет

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
_____ О. Б. Жильцов
«30» 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українські студії: Історія української культури»

для студентів

спеціальності: **073 Менеджмент**

освітнього рівня: **першого (бакалаврського)**

освітньої програми: **073.00.01 Менеджмент організацій**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма 12.12.20
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 2020 р.

Київ – 2020

Розробник: Андрєєв Віталій Миколайович, доктор історичних наук, професор кафедри історії України.

Викладач: Андрєєв Віталій Миколайович, доктор історичних наук, професор кафедри історії України.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України.

Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____(О. О. Салата)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми_____20__р.

Гарант освітньої програми _____.

Робочу програму перевірено

30. 09 20 р.

Заступник декана _____.

Пролонговано:

на 20__/20__н. р._____(_____), «____»____20___р., протокол №___.

на 20__/20__н. р._____(_____), «____»____20___р., протокол №___.

на 20__/20__н. р._____(_____), «____»____20___р., протокол №___.

на 20__/20__н. р._____(_____), «____»____20___р., протокол №___.

©Андрєєв В.М., 2019 р.
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	*Характеристика дисципліни за формами навчання*	
	денна	*заочна*
«Українські студії: Історія української культури»		
Вид дисципліни	*обов'язкова*	-
Мова викладання, навчання, оцінювання	*українська*	-
Загальний обсяг кредитів / годин	*4 / 120*	-
Курс	*1*	-
Семестр	*1–2*	-
Кількість змістових модулів зрозподілом:	*3*	-
Обсяг кредитів	*4*	-
Обсяг годин, у тому числі:	*120*	-
Аудиторні	*42*	-
Модульний контроль	*6*	-
Семестровий контроль	*15*	-
Самостійна робота	*57*	-
Форма семестрового контролю	*екзамен*	-

2.Мета та завдання навчальної дисципліни відповідно загальним компетентностям:

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК-9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

3. Результати навчання за дисципліною:

ПРН-З-2 Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя;

ПРН-У-12 Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності;

ПРН-У-13 Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

4. Структура навчальної програми

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Історико-культурні процеси стародавньої та середньовічної доби							
Тема 1. Культура стародавньої доби	9	2	2				5
Тема 2. Культура давніх слов'ян	9	2	2				5
Тема 3. Духовна культура середньовічної Русі: між язичництвом та християнством	9	2	2				5
Тема 4. Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (X – перша пол. XIV ст.)	9	2	2				5
Модульний контроль	2						
Разом	**38**	**8**	**8**				**20**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Українська культура ранньомодерної та модерної доби							
Тема 5. Соціокультурні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст.	9	2	2				5
Тема 6. Культура козацької доби (друга пол. XVII – XVIII ст.)	9	2	2				5
Тема 7. Українське національне відродження наприкінці XVIII – у XIX ст.	9	2	4				5
Тема 8. Українська традиційна культура XIX – поч. XX ст.	7	2	-				5
Модульний контроль	2						
Разом	**38**	**8**	**8**				**20**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Культурні процеси Новітнього часу							
Тема 9. Розвиток української культури першої чверті XX ст.	9	2	-				5
Тема 10. Українська культура «советського» типу	11	2	2				7
Тема 11. Постмодерна культура України	9	2	2				5
Модульний контроль	2						
Разом	**29**	**6**	**4**				**17**
Підготовка до проходження контрольних заходів	**15**						
Усього	**120**	**22**	**20**				**57**

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І
Історико-культурні процеси стародавньої та середньовічної доби

ТЕМА 1
Культура стародавньої доби (2 год.)

1. Поняття «історія» та «культура».
2. Історична періодизація та ключові етапи розвитку культури.
3. Джерела вивчення історії культури.
4. Первісна культура.
5. Трипільська цивілізація.
6. Кіммерійці, скіфи та сармати: історико-культурні особливості.
7. Міста-держави Північного Причорномор'я.

Основні поняття теми: історія, культура, матеріальна культура, духовна культура, археологічна культура, первісне суспільство, стадо, плем'я, родоплемінний лад, матріархат, патріархат, синкретизм, первісні форми релігійних вірувань, тотемізм, фетишизм, анімізм, магія, шаманізм, стоянка, Королевська стоянка, Київ-Коба, Мізинська стоянка, Кирилівська стоянка, Трипілля, трипільська культура, протоміcто, кераміка, Геродот, Мельпомена, скіфи, «звіриний стиль», курган, курган Чортомлик, курган Гайманова Могила, курган Товста Могила, курган Солоха, золота пектораль, місто-держава, Тіра, Ольвія, Херсонес, Пантікапей, Боспорське царство, акрополь, некрополь, агора, хора, амфітеатр.

Рекомендована література:

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
2. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
3. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
5. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.
6. Геродота турійця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами / пер. з старогр., передм. А. О. Білецький; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Харків: Фоліо, 2006. 655 с.
7. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / пер. з англ Спасько С. К. (Австралія). Київ: Стебеляк О. М., 2012. 143 с.

ТЕМА 2
Культура давніх слов'ян (2 год.)

1. Історія розселення слов'янських народів.
2. Політична організація слов'янських племен.
3. Матеріальна культура давніх слов'ян.
4. Язичництво та духовний світ слов'ян.

Основні поняття теми: народ, зарубинецька культура, черняхівська культура, слов'яни, городище, град, мартинівський скарб, язичництво, капище, ідол, міфологія, міф, Білобог, Чорнобог, Дажбог, Перун, Стрибог, Сварог, Лада, Велес, Ярило, Купала, Мокош, чорт, дідько, біс, баба-яга, кощій, русалка, мавка, лісовик, домовик, усна народна творчість, билини, легенда.

Рекомендована література:

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
2. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
3. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
5. Слов'янські вірування. Писемні джерела до вивчення курсу «Релігієзнавство» для студентів гуманітарного факультету денної форми навчання / Укладач В. О. Артюх. Суми: Вид-во СумДУ, 2009. 130 с
6. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 3

Духовна культура середньовічної Русі: між язичництвом та християнством (2 год.)

1. Політичні особливості формування та розвитку давньоруської державності.
2. Релігійні реформи Володимира Великого та їх вплив на розвиток Русі.
3. Двовір'я християнської традиції.
4. Розвиток освіти та «книгодрукування».
5. Давньоруська література.
6. Музика та театральне мистецтво.

Основні поняття теми: Середньовіччя, Русь, Візантія, князь, княгиня Ольга, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Іларіон, Володимир Мономах, релігія, християнство, Євангеліє, митрополит, Іларіон, монастир, церква, кирилиця, азбука, берест, берестяна грамота, літопис, Нестор Літописець, Климент Смолятич, Данило Заточник, література, ізборник, «Остромирове Євангеліє», «Ізборник Святослава», «Повість минулих літ», «Повчання дітям», «Слово про закон і благодать», «Слово о полку Ігоровім», скоморохи, Боян, Митуса, флейта, труба, лютня, гуслі, орган.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Даренська В.М. Культура Давньої Русі: навчальний посібник. Харків: Факт, 2012. 264 с.
4. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
5. Київський літопис (з 1118 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
6. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В.,

Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
7. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2015. 430 с.
8. Повість минулих літ. Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
10. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 4
Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (X – перша пол. XIV ст.) (2 год.)

1. Містобудування та житла Давньої Русі.
2. Церковна архітектура.
3. Розвиток образотворчого мистецтва: живопис, фреска, мозаїка та іконопис.
4. Одяг та ювелірна справа.
5. Декоративно-прикладне мистецтво.

Основні поняття теми: град, дитинець, собор, Золоті ворота, Десятинна церква, Софійський собор, Києво-Печерський монастир, Михайлівський золотоверхий собор, П'ятницька церква, Собор Бориса та Гліба, церква Св. Пантелеймона, живопис, Алімпій, фреска, мозаїка, Оранта, ікона, іконопис, ювелірна справа, декоративно-прикладне мистецтво, постоли, сірячина, парча, паволока, атлабас, свита, каптан, туніка, корзно, опанча, порти, кольчуга, куяк, фібула, дробниця, колти, очіпок, начільники, гривна.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Галицько-Волинський літопис (з 1201 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
4. Даренська В. М. Культура Давньої Русі: навчальний посібник. Харків: Факт, 2012. 264 с.
5. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
6. Київський літопис (з 1118 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
7. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
8. Повість минулих літ. Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
10. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ

Українська культура ранньомодерної та модерної доби

ТЕМА 5
Соціокультурні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст. (2 год.)

1. Входження українських землях до складу Польського Королівства та Великого Князівства Литовського.
2. Містобудування, фортеці та замки.
3. Рід Острозьких в історії української культури.
4. Релігійні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст.
5. Книгодрукування та полемічна література.
6. Культура Кримського ханства.

Основні поняття теми: Польське Королівство, Велике Князівство Литовське, Річ Посполита, Кримське ханство, воєводство, фортеця, замок, палац, мечеть, мінарет, магдебурзьке право, рід Острозьких, Острозький колегіум, Ренесанс, реформація, контрреформація, католицизм, православ'я, іслам, унія, Берестейська унія, церковні братства, полемічна література, Іван Федоров, Петро Скарга, Іван Вишенський, Михайло Рогоза, Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Юрій Котермак, «Пересопницьке Євангеліє», «Требник», «Тренос», «Ключ до царства небесного», «Апостол», «Острозька Біблія».

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Ґійом Ле Вассер де Боплан. Опис України / пер. з фр. В. Косика. Львів: Мета, 1998. 180 с.
4. Іслам в Україні. Історія. URL: https://islam.in.ua/ua/istoriya
5. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
6. Крисаченко В. Історія Криму. Кримське ханство: навчальний посібник. К.: Твім інтер, 2000. 335 с.
7. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
8. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2015. 430 с.
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
10. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.
11. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.

ТЕМА 6
Культура козацької доби
(друга пол. XVII – XVIII ст.) (2 год.)

1. Історико-політичні процеси першої половини XVII – XVIII ст.: формування козацької держави та головні етапи її розвитку

2. Козацьке бароко та головні його особливості.
3. Головні напрямки розвитку мистецтва та архітектури.
4. Розвиток літератури.
5. Освіта та наука.
6. Театр та музика.

Основні поняття теми: Військо Запорозьке, Гетьманщина, козак, бароко, козацьке бароко, «мазепинське» бароко, портрет, козак Мамай, гравюра, мініатюра, лірика, панегірик, козацький літопис, Літопис Самовидця, Літопис Григорія Граб'янки, Літопис Самійла Величка, Й. Баптіста, Ф. Растреллі, Й. Г. Шедель, Б. Меретин, С. Ковнір, І. Григорович-Барський, Я. Погребняк, П. Барбона, П. Римлян, І. Пінзель, Й. Кондзелевич, І. Руткович, В. Боровиковський, Д. Левицький, А. Лосенко, І. Гізель, Л. Баранович, І. Величковський, К. Зіновіїв, І. Галятовський, Д. Туптало, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський, єзуїтські школи, семінарія, колегіум, Києво-Могилянський колегіум (академія), Львівський університет, спудеї, театр, вертеп, билина, дума.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2015. 430 с.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
8. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 7
Українське національне відродження наприкінці XVIII – у XIX ст. (2 год.)

1. Політичні умови розвитку українських земель наприкінці XVIII – у першій пол. XIX ст.
2. Поняття про українське національне відродження та головні його етапи.
3. Формування культурних осередків: університетські міста, літературно-мистецькі та просвітницькі гуртки, наукові товариства.
4. Становлення нової української літератури та основні напрямки її розвитку наприкінці XVIII – у XIX ст.
5. Розвиток освіти та науки.
6. Особливості розвитку архітектури.
7. Образотворче мистецтво, театр та музика.

Основні поняття теми: Російська імперія, Австро-Угорська імперія, «Весна народів», Головна

Руська Рада, Собор Руських вчених, Кирило-Мефодіївське братство, «Книга буття українського народу», «хлопомани», українофільство, громадівський рух, «Громада», «Основа», народовці, «Просвіта», Наукове товариство ім. Т. Шевченка, Валуєвський циркуляр, Емський указ, цензура, інтелігенція, масонство, українське національне відродження, національна свідомість, націоналізм, романтизм, класицизм, модернізм, авангардизм, народна література, кобзар, «кулішівка», народна освіта, ліцей, гімназія, університет, Інститут шляхетних дівчат, Харківський університет, Київський університет Св. Володимира, Університет в Одесі, Політехнічний інститут в Києві, аматорський театр, професійний театр, опера, І. Котляревський, Є. Гребінка, Г. Квітка-Основ'яненко, Т. Шевченко, М. Гоголь, П. Куліш, І. Нечуй-Левицький, П. Мирний, П. Грабовський, М. Коцюбинський, М. Вовчок, Ю. Федькович, В. Стефаник, Л. Українка, І. Франко, М. Цертелєв, І. Срезневський, М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич, П. Чубинський, І. Срезневський, В. Гнатюк, Б. Грінченко, Д. Бантиш-Каменський, Д. Зубрицький, М. Маркевич, М. Костомаров, М. Максимович, В. Антонович, В. Данилевич, М. Аркас, О. Лазаревський, М. Драгоманов, Д. Яворницький, М. Грушевський, О. Єфименко, В. Каразін, П. Гулак-Артемовський, М. Остроградський, М. Миклухо-Маклай, В. Бец, М. Бекетов, І. Мечников, М. Гамалія, Д. Заболотний, В. Хавкін, І. Полюй, О. Потебня, П. Житецький, Ф. Вовк, М. Гулак, М. Туган-Барановський, Ч. Камерон, Ф. Боффо, В. Беретті, О. Беретті, В. Ярославський, А. Меленський, І. Левинський, Л. Довень, І. Штром, П. Спарро, О. Бекетов, М. Микешин, Л. Позен, О. Архипенко, П. Забіла, В. Тропінін, І. Сошенко, С. Васильківський, О. Мурашко, І. Рєпін, М. Пимоненко, М. Самокиш, О. Курилас, М. Врубель, М. Старицький, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий, С. Гулак-Артемовський, О. Бачинський, М. Вербицький, М. Лисенко, М. Леонтович, О. Вересай, «Енеїда», «Русалка Дністрова», «Ще не вмерла України», «Щедрик», «Історія Русів», «Історія України-Руси».

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
7. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 8
Українська традиційна культура XIX – поч. XX ст. (2 год.)

1. Історико-етнографічне районування України.
2. Народне господарство:

- землеробство;
- скотарство;

- рибальство;
- ремесла;
- промисли.

3. Духовна культура:
- календарна обрядовість;
- традиції та звичаї;
- народні пісні та танці;
- народні знання та медицина;
- вірування та світоглядні уявлення.

4. Матеріальна культура:
- традиційне житло та його регіональна особливості;
- церковна архітектоніка;
- господарський комплекс та ременант;
- засоби пересування;
- народний одяг та його види;
- посуд та їжа.

Основні поняття теми: традиційна культура, етнографія, етнологія, фольклор, духовна культура, матеріальна культура, декоративно-ужиткове мистецтво, церковна архітектура, календарна обрядовість, традиції, звичаї, народна пісня, народний танець, народні знання, етнопедагогіка, етномедицина, вірування, світогляд, дідух, традиційне українське житло, маєток, комора, сіни, ґанок, віконниці, піл, ґонт, крокви, призьба (приспа), сволок, покуть, церковна архітектура, стайня, хлів, клуня, кузня, ґуральня, ременант, вила, ґралі, рискаль, заступ, волокуші, бендюхи, ґринджоли, віз, фіра, дишель, народний одяг, вишиванка, свита, кожух, кобеняк, плахта, юпка, літники, запаска, сердак, кептар, лейбик, шаровари, капелюх, кучма, бриль, очіпок, відлога, коралі, гаплик, домашнє начиння, кресало, дзиґар, люстерко, кадовби, ступа, макогон, ополоник, чарка, черпак, кі(о)вш, кухоль, горщик, глек, миска, макітра, куманець.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с.
2. Гудченко З.С. Музеї народної архітектури України. Київ: Будівельник, 1981. 120 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Масненко В. В., Ракшанов В. Б. Українська хата. Науково-популярне видання. Черкаси: Брама–Україна, 2012. 190 с.
5. Пономарьов А.П., Артюх Л.Ф., Косміна Т.В. Українська минувшина : ілюстрований етнографічний довідник. Київ: Либідь, 1994. 256 с.
6. Пономарьов А.П. Етнічність та етнічна історія України: курс лекцій: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Либідь, 1996. 271 с.
7. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
8. Савчук Б. Українська етнологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. 559 с.
9. Самойлович В.П. Українське народне житло (кінець XIX – початок XX ст.). Київ: Наукова думка, 1972. 56 с.
10. Щербаківський В. Українське народне мистецтво. Кн.3. Орнаментація української хати. Рим, 1980. 104 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ
Культурні процеси Новітнього часу

ТЕМА 9
Розвиток української культури першої чверті ХХ ст. (2 год.)

1. Політичні процеси першої чверті ХХ ст. та їх вплив на розвиток культури.
2. Модерн та його прояви в архітектурі та мистецтві.
3. Розвиток музики та театру.
4. Українська література на початку ХХ ст.
5. Культурні здобутки Української революції 1917–1920-х рр.

Основні поняття теми: модернізм, модерн, Перша світова війна, Українська революція, НАН України, біосфера, В. Кричевський, О. Сластіон, І. Кузнецев, О. Лушпинський, О. Вербицький, О. Кобелєв, В. Городецький, Ф. Кричевський, П. Левченко, М. Жук, О. Богомазов, Г. Нарбут, К. Малевич, Ф. Красицький, М. Бойчук, І. Труш, О. Архипенко, С. Крушельницька, М. Садовський, П. Саксаганський, М. Заньковецька, Г. Чупринка, О. Кобилянська, О. Олесь, В. Винниченко, Д. Донцов, С. Черкасенко, В. Вернадський, М. Грушевський, Д. Багалій, А. Кримський, І. Липський, С. Єфремов, Д. Дорошенко.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
7. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 10
Українська культура «советського» типу (2 год.)

1. Радянський період в історії України: основні етапи та ключові особливості.
2. Українізація та «Розстріляне Відродження» 20-х рр. ХХ ст.
3. Радянізація освіти та науки.
4. Театр, кіно та музика.
5. Радянський соцреалізм у мистецтві та архітектурі.
6. Літературне життя та українське шістдесятництво в другій половині ХХ ст.

Основні поняття теми: Українська Радянська Соціалістична Республіка, українізація, лікнеп, радянізація, «відлига», «застій», соціалістичний реалізм, кубізм, «Плуг», «Гарт», «Вапліте»

«Розстріляне відродження», шістдесятництво, гласність, В. Затонський, М. Скрипник, О. Шумський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Ю. Клен, М. Рильський, М. Хвильовий, Є. Плужник, В. Сосюра, М. Куліш, П. Тичина, М. Бажан, П. Панч, Ю. Яновський, Т. Осьмачка А. Малишко, О. Гончар, О. Теліга, М. Стельмах, Г. Косинка, О. Вишня, В. Підмогильний, І. Багряний, В. Домонтович, І. Кочерга, В. Барка, І. Дзюба, Г. Тютюнник, М. Стельмах, П. Загребельний, М. Руденко, Є. Сверстюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, В. Чорновол, Л. Курбас, О. Довженко, Г. Юра, О. Сердюк, Н. Ужвій, В. Івченко, І. Кавалерідзе, В. Денисенко, С. Параджанов, Ю. Іллєнко, Л. Биков, В. Івасюк, С. Ротару, В. Зінкевич, Н. Яремчук, І. Шамо, М. Скорик, І. Касіян, М. Дерегус, І. Гончар, М. Приймаченко, К. Білокур, Т. Яблонська, В. Зарецький, В. Бородай, Н. Полонська-Василенко, О. Оглоблін, Й. Гермайзе, С. Єфремов, В. Перетц, А. Лобода, О. Новицький, М. Брайчевський, О. Апанович, Д. Граве, М. Крилов, К. Воблий, Л. Писаржевський, В. Кістяківський, Є. Патон, В. Глушков, Б. Патон, С. Корольов.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
7. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

ТЕМА 11
Постмодерна культура України (2 год.)

1. Політичні та соціокультурні трансформації на рубежі 80–90-х рр.: проголошення незалежності України.
2. Зміни в освіті: формування сучасного освітнього середовища.
3. Розвиток науки.
4. Становлення незалежної української літератури.
5. Розвиток музики: від Червоної рути до Євробачення.
6. Образотворче та театральне мистецтво.
7. Телебачення та кінематограф: основні напрямки розвитку.
8. Визначні досягнення у галузі спорту.

Основні поняття теми: «перебудова», гласність, хіпі, панки, металісти, готи, рольовики, незалежність, Червона рута, Євробачення, поп-музика, кінематограф, Євро-2012, Олег Скрипка, Павло Зібров, Оксана Білозір, Ірина Білик, Наталія Могилевська, Віктор Павлік, Олександр Пономарьов, Руслана Лижичко, Андрій Кузьма, Ані Лорак, Альона Вінницька, Світлана Лобода, Вера Брежнева, Ірина Федишин, Олег Винник, Дзідзьо (Михайло Хома), Вєрка Сердючка (Андрій Данилко), Джамала, Іван Дорн, Володимир Дантес, Оля Полякова, Тіна Кароль, Монатік, Тік, Воплі Відоплясова (ВВ), ВіаГра, Друга Ріка, Бумбокс, НеАнгели, Потап і Настя, Океан Ельзи, Казка, The Hardkiss, Антитіла, Onuka, Григорій Чапкіс, Богдан Ступка, Ольга Сумська, Наталія

Сумська, Богдан Бенюк, Володимир Зеленський, Євген Кошовий, Ірма Вітовська, Дмитро Лалєнков, Олег Боднарчук, Олесь Бузина, Борис Бурда, Ольга Герасим'юк, Дмитро Гордон, Діва Монро, Андрій Доманський, Антін Мухарський, Микола Вересень, Ігор Кондратюк, Оксана Марченко, Мирослава Гонгадзе, Алла Мазур, Наталія Мосійчук, Лідія Таран, Олена Фроляк, Оксана Соколова, Костянтин Стогній, Яніна Соколова, Алан Бадоєв, Жання Бадоєва, Марія Єфросиніна, Ярослава Кравченко, Майкл Щур (Роман Вінтонів), Тімур Мірошниченко, Леся Нікітюк, Лілія Ребрик, Катя Осадча, Юрій Горбунов, Володимир Остапчук, Олександр Педан, Руслана Писанка, Сергій Притула, Єгор Крутоголов, Яна Глущенко, Савік Шустер, Вадим Карп'як, Віталій Портников, Сергій Бубка, Андрій Шевченко, Василь Вірастюк, Володимир Кличко, Віталій Кличко, Яна Клочкова, Василь Ломаченко, Ліля Подкопаєва, Ірина Мирлені, Юрій Чебан, Олександр Усик.

Рекомендована література:

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
6. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І
Історико-культурні процеси стародавньої та середньовічної доби

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1
Культура стародавньої доби (2 год.)

1. Історична періодизація та ключові етапи розвитку культури.
2. Джерела вивчення історії культури.
3. Первісна культура.
4. Трипільська цивілізація.
5. Культура давніх кіммерійців, скіфів та сарматів.
6. Міста-держави Північного Причорномор'я.

Основні поняття теми: історія, культура, матеріальна культура, духовна культура, археологічна культура, первісне суспільство, стадо, плем'я, родоплемінний лад, матріархат, патріархат, синкретизм, первісні форми релігійних вірувань, тотемізм, фетишизм, анімізм, магія, шаманізм, стоянка, Королевська стоянка, Київ-Коба, Мізиснькаа стоянка, Кирилівська астоянка, Трипілля, трипільська культура, протоміcто, кераміка, Геродот, Мельпомена, скіфи, «звіриний стиль», курган, курган Чортомлик, курган Гайманова Могила, курган Товста Могила, курган Солоха, золота пектораль, місто-держава, Тіра, Ольвія, Херсонес, Пантікапей, Боспорське царство, акрополь, некрополь, агора, хора, амфітеатр.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2
Культура давніх слов'ян (2 год.)

1. Історія розселення слов'янських народів.
2. Політична організація слов'янських племен.
3. Матеріальна культура давніх слов'ян.
4. Язичництво та духовний світ слов'ян.

Основні поняття теми: народ, зарубинецька культура, черняхівська культура, слов'яни, городище, град, мартинівський скарб, язичництво, капище, ідол, міфологія, міф, Білобог, Чорнобог, Дажбог, Перун, Стрибог, Сварог, Лада, Велес, Ярило, Купала, Мокош, чорт, дідько, біс, баба-яга, кощій, русалка, мавка, лісовик, домовик, усна народна творчість, билини, легенда.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3
Духовна культура середньовічної Русі: між язичництвом та християнством (2 год.)

1. Релігійні реформи Володимира Великого та їх вплив на розвиток Русі.
2. Двовір'я християнської традиції.
3. Освіта та наука.
4. Літописання.
5. Давньоруська література.
6. Музика та театральне мистецтво

Основні поняття теми: Середньовіччя, Русь, Візантія, князь, княгиня Ольга, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Іларіон, Володимир Мономах, релігія, християнство, Євангеліє, митрополит, Іларіон, монастир, церква, кирилиця, азбука, берест, берестяна грамота, літопис, Нестор Літописець, Климент Смолятич, Данило Заточник, література, ізборник, «Остромирове

Євангеліє», «Ізборник Святослава», «Повість минулих літ», «Повчання дітям», «Слово про закон і благодать», «Слово о полку Ігоровім», скоморохи, Боян, Митуса, флейта, труба, лютня, гуслі, орган.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4
Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (друга пол. IX – перша пол. XIV ст.) (2 год.)

1. Містобудування в Давній Русі.
2. Архітектурні особливості.
3. Розвиток мистецтва: живопис, фреска, мозаїка та іконопис.
4. Одяг та ювелірна справа.
5. Декоративно-прикладне мистецтво.

Основні поняття теми: град, дитинець, собор, Золоті ворота, Десятинна церква, Софійський собор, Києво-Печерський монастир, Михайлівський золотоверхий собор, П'ятницька церква, Собор Бориса та Гліба, церква Св. Пантелеймона, живопис, Алімпій, фреска, мозаїка, Оранта, ікона, іконопис, ювелірна справа, декоративно-прикладне мистецтво, постоли, сірячина, парча, паволока, атлабас, свита, каптан, туніка, корзно, опанча, порти, кольчуга, куяк, фібула, дробниця, колти, очіпок, начільники, гривна.

ЗМІСТОВИ МОДУЛЬ II
УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА РАННЬОМОДЕРНОЇ ТА МОДЕРНОЇ ДОБИ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5
Соціокультурні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст. (2 год.)

1. Містобудування, фортеці та замки.
2. Рід Острозьких в історії української культури.
3. Берестейська унія 1596 р. та її наслідки.
4. Полемічна література.
5. Церковні православні братства та їх діяльність.
6. Культура Кримського ханства.

Основні поняття теми: Польське Королівство, Велике Князівство Литовське, Річ Посполита, Кримське ханство, воєводство, фортеця, замок, палац, мечеть, мінарет, магдебурзьке право, рід Острозьких, Острозький колегіум, Ренесанс, реформація, контрреформація, католицизм, православ'я, іслам, унія, Берестейська унія, церковні братства, полемічна література, Іван Федоров, Петро Скарга, Іван Вишенський, Михайло Рогоза, Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Юрій Котермак, «Пересопницьке Євангеліє», «Требник», «Тренос», «Ключ до царства небесного», «Апостол», «Острозька Біблія».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6
Культура козацької доби (друга пол. XVII – XVIII ст.) (2 год.)

1. Козацьке бароко та головні його особливості.
2. Визначні пам'ятки мистецтва та архітектури.
3. Розвиток літератури.

4. Становлення освіти та науки.
5. Музика та театр.

Основні поняття теми: Військо Запорозьке, Гетьманщина, козак, бароко, козацьке бароко, «мазепинське» бароко, портрет, козак Мамай, гравюра, мініатюра, лірика, панегірик, козацький літопис, Літопис Самовидця, Літопис Григорія Граб'янки, Літопис Самійла Величка, Й. Баптіста, Ф. Растреллі, Й. Г. Шедель, Б. Меретин, С. Ковнір, І. Григорович-Барський, Я. Погребняк, П. Барбона, П. Римлян, І. Пінзель, Й. Кондзелевич, І. Руткович, В. Боровиковський, Д. Левицький, А. Лосенко, І. Гізель, Л. Баранович, І. Величковський, К. Зіновіїв, І. Галятовський, Д. Туптало, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський, єзуїтські школи, семінарія, колегіум, Києво-Могилянський колегіум (академія), Львівський університет, спудеї, театр, вертеп, билина, дума.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7
Українське національне відродження кінця XVIII – першої половини XIX ст. (2 год.)

1. Поняття про українське національне відродження та головні його етапи.
2. Формування культурних осередків: університетські міста, літературно-мистецькі, гуртки, наукові товариства.
3. Розвиток української літератури кінця XVIII – першої пол. XIX ст.
4. Визначні архітектурні пам’ятки кінця XVIII – першої половини XIX ст.
5. Розвиток мистецтва та театру.

Основні поняття теми: Російська імперія, Австро-Угорська імперія, «Весна народів», Головна Руська Рада, Собор Руських вчених, Кирило-Мефодіївське братство, «Книга буття українського народу», цензура, інтелігенція, масонство, українське національне відродження, національна свідомість, романтизм, класицизм, народна література, кобзар, народна освіта, ліцей, гімназія, університет, Харківський університет, Київський університет Св. Володимира, аматорський театр, опера, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ’яненко, Є. Гребінка, М. Гоголь, Т. Шевченко, М. Цертелєв, І. Срезневський, М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич, Д. Бантиш-Каменський, Д. Зубрицький, М. Маркевич, М. Костомаров, М. Максимович, В. Каразін, П. Гулак-Артемовський, М. Остроградський, Ч. Камерон, Ф. Боффо, В. Беретті, В. Ярославський, А. Меленський, В. Тропінін, І. Сошенко, С. Гулак-Артемовський, О. Вересай, «Енеїда», «Русалка Дністрова», «Історія Русів».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8
Розвиток української культури в другій пол. XIX – початку XX ст. (2 год.)

1. Розвиток освіти.
2. Українська література та головні її напрямки.
3. Визначні архітектурні пам’ятки та ансамблі.
4. Розвиток мистецтва, театру та музики.

Основні поняття теми: Російська імперія, Австро-Угорська імперія, «хлопомани», українофільство, громадівський рух, «Громада», «Основа», народовці, «Просвіта», Наукове товариство ім. Т. Шевченка, Валуєвський циркуляр, Емський указ, цензура, інтелігенція, модернізм, авангардизм, народна література, кобзар, «кулішівка», народна освіта, ліцей, гімназія, університет, Університет в Одесі, Політехнічний інститут в Києві, професійний театр, опера, П. Куліш, І. Нечуй-Левицький, П. Мирний, П. Грабовський, М. Коцюбинський, М. Вовчок, Ю.

Федькович, В. Стефаник, Л. Українка, І. Франко, І. Срезневський, П. Чубинський, В. Гнатюк, Б. Грінченко, Д. Бантиш-Каменський, Д. Зубрицький, М. Маркевич, М. Костомаров, М. Максимович, В. Антонович, В. Данилевич, М. Аркас, О. Лазаревський, М. Драгоманов, Д. Яворницький, М. Грушевський, О. Єфименко, М. Миклухо-Маклай, В. Бец, М. Бекетов, І. Мечников, М. Гамалія, Д. Заболотний, В. Хавкін, І. Полюй, О. Потебня, П. Житецький, Ф. Вовк, М. Гулак, М. Туган-Барановський, О. Беретті, І. Левинський, Л. Довень, І. Штром, П. Спарро, О. Бекетов, М. Микешин, Л. Позен, О. Архипенко, П. Забіла, С. Васильківський, О. Мурашко, І. Рєпін, М. Пимоненко, М. Самокиш, О. Курилас, М. Врубель, М. Старицький, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий, О. Бачинський, М. Вербицький, М. Лисенко, М. Леонтович, О. Вересай, «Ще не вмерла України», «Щедрик», «Історія України-Руси».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ
КУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ НОВІТНЬОГО ЧАСУ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9
Українська культура «советського» типу (2 год.)

1. Українізація та «Розстріляне Відродження» 20-х рр. ХХ ст.
2. Радянський соцреалізм у мистецтві та архітектурі.
3. Розвиток освіти та науки.
4. Розвиток літератури та українське шістдесятництво.

Основні поняття теми: Українська Радянська Соціалістична Республіка, українізація, лікнеп, радянізація, «відлига», «застій», соціалістичний реалізм, кубізм, «Плуг», «Гарт», «Вапліте» «Розстріляне відродження», шістдесятництво, гласність, В. Затонський, М. Скрипник, О. Шумський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Ю. Клен, М. Рильський, М. Хвильовий, Є. Плужник, В. Сосюра, М. Куліш, П. Тичина, М. Бажан, П. Панч, Ю. Яновський, Т. Осьмачка А. Малишко, О. Гончар, О. Теліга, М. Стельмах, Г. Косинка, О. Вишня, В. Підмогильний, І. Багряний, В. Домонтович, І. Кочерга, В. Барка, І. Дзюба, Г. Тютюнник, М. Стельмах, П. Загребельний, М. Руденко, Є. Сверстюк, В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, В. Чорновол, Л. Курбас, О. Довженко, Г. Юра, О. Сердюк, Н. Ужвій, В. Івченко, І. Кавалерідзе, В. Денисенко, С. Параджанов, Ю. Іллєнко, Л. Биков, В. Івасюк, С. Ротару, В. Зінкевич, Н. Яремчук, І. Шамо, М. Скорик, І. Касіян, М. Дерегус, І. Гончар, М. Приймаченко, К. Білокур, Т. Яблонська, В. Зарецький, В. Бородай, Н. Полонська-Василенко, О. Оглоблін, Й. Гермайзе, С. Єфремов, В. Перетц, А. Лобода, О. Новицький, М. Брайчевський, О. Апанович, Д. Граве, М. Крилов, К. Воблий, Л. Писаржевський, В. Кістяківський, Є. Патон, В. Глушков, Б. Патон, С. Корольов.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 10
Постмодерна культура України (2 год.)

1. Культура 80-90-х:
   - музика, театр та кіно;
   - література, освіта та наука;
   - неформали: хіпі, панки, металісти, готи, рольовики та ін..
2. Українська культура 2000–2019 рр.:
   - освіта та наука: інтеграція до європейського простору;
   - розвиток мистецтва, музики та театру;
   - сучасне телебачення та кінематограф;
   - визначні спортивні досягнення.

Основні поняття теми: «перебудова», гласність, хіпі, панки, металісти, готи, рольовики, незалежність, Червона рута, Євробачення, поп-музика, кінематограф, Євро-2012, Олег Скрипка, Павло Зібров, Оксана Білозір, Ірина Білик, Наталія Могилевська, Віктор Павлік, Олександр Пономарьов, Руслана Лижичко, Андрій Кузьма, Ані Лорак, Альона Вінницька, Світлана Лобода, Вера Брежнева, Ірина Федишин, Олег Винник, Дзідзьо (Михайло Хома), Вєрка Сердючка (Андрій Данилко), Джамала, Іван Дорн, Володимир Дантес, Оля Полякова, Тіна Кароль, Монатік, Тік, Воплі Відоплясова (ВВ), ВіаГра, Друга Ріка, Бумбокс, НеАнгели, Потап і Настя, Океан Ельзи, Казка, The Hardkiss, Антитіла, Onuka, Григорій Чапкіс, Богдан Ступка, Ольга Сумська, Наталія Сумська, Богдан Бенюк, Володимир Зеленський, Євген Кошовий, Ірма Вітовська, Дмитро Лалєнков, Олег Боднарчук, Олесь Бузина, Борис Бурда, Ольга Герасим'юк, Дмитро Гордон, Діва Монро, Андрій Доманський, Антін Мухарський, Микола Вересень, Ігор Кондратюк, Оксана Марченко, Мирослава Гонгадзе, Алла Мазур, Наталія Мосійчук, Лідія Таран, Олена Фроляк, Оксана Соколова, Костянтин Стогній, Яніна Соколова, Алан Бадоєв, Жання Бадоєва, Марія Єфросиніна, Ярослава Кравченко, Майкл Щур (Роман Вінтонів), Тімур Мірошниченко, Леся Нікітюк, Лілія Ребрик, Катя Осадча, Юрій Горбунов, Володимир Остапчук, Олександр Педан, Руслана Писанка, Сергій Притула, Єгор Крутоголов, Яна Глущенко, Савік Шустер, Вадим Карп'як, Віталій Портников, Сергій Бубка, Андрій Шевченко, Василь Вірастюк, Володимир Кличко, Віталій Кличко, Яна Клочкова, Василь Ломаченко, Ліля Подкопаєва, Ірина Мирлені, Юрій Чебан, Олександр Усик.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занят	1	4	4	4	4	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	4	40	4	40	2	20
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	15	4	20	4	20	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-
Разом		-	93	-	93	-	65
Максимальна кількість балів: 251							
Розрахунок коефіцієнта: 60:251=0,24							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Тема	Завдання	Бал
1.	Тема 1. Культура Давньої доби	Ознайомитися з біографією відомого давньогрецького діяча, «батька історії» **Геродота** та його працею «Історія». Прочитати та проаналізувати **IV книгу «Мельпомена»** (гіперпосилання на джерело: https://www.ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=2860). На основі опрацьованого матеріалу створити невеликий конспект з цитатами про історію походження скіфів та головні їхні традиції.	5
2.	Тема 2. Культура давніх слов'ян	Використовуючи сучасну наукову літературу та наявні археологічні джерела ознайомитися з міфологією давніх слов'ян. На основі опрацьованого матеріалу створити **«Словник міфологічних божеств та істот давніх слов'ян».**	5
3.	Тема 3. Духовна культура середньовічної Русі: між	Ознайомитися та проаналізувати відомий давньоруський літопис **«Повість минулих літ»** (гіперпосилання на джерело: http://litopys.org.ua/litop/lit01.htm). На основі опрацьованого	5

<table>
<tr><td></td><td>язичництвом та християнством</td><td>матеріалу створити хронологічну таблицю (приклад додається) з цитатами найважливіших соціокультурних подій описаних Нестором Літописцем.
Хронологічна таблиця найважливіших соціокультурних подій описаних у «Повісті минулих літ»<table><tr><th>№ з/п</th><th>Подія</th><th>Цитата</th><th>Примітка</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Тема 4. Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (X – перша пол. XIV ст.)</td><td>Ознайомитися з архітектурною спадщиною Давньої Русі та Галицько-Волинського князівства. Обрати одну із пам’яток та підготувати про неї презентацію у PowerPoint. При цьому, користуючись давньоруською літературою, зазначити цитати (за наявності), які описують обрану пам’ятки.
Гіперпосилання на джерела:
«Слово про закон і благодать»: http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm;
«Повість минулих літ»: http://litopys.org.ua/litop/lit01.htm;
«Галицько-Волинський літопис»: http://litopys.org.ua/links/galvol.htm;
Софійський музей: https://st-sophia.org.ua/uk/muzeyi/sofijskij-muzej/sofijskij-muzej/;
Віртуальний тур Софійським собором: https://my.matterport.com/show/?m=XxDnKGZfXJG;
Чернігів стародавній: https://oldchernihiv.com/;
Михайлівський золотоверхий собор. 3D екскурсія: http://www.archangel.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=889&Itemid=123;
Храм Святого Пантелеймона: http://davniyhalych.com.ua/component/k2/item/143-hram-svytogo-paitelemona;
Національний музей історії України. Віртуальна екскурсія: http://virtual.nmiu.org/.</td><td>5</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Тема 5. Соціокультурні процеси другої пол. XIV–першої пол. XVII ст.</td><td>Ознайомитися з біографією Гійома Левассера де Боплана та прочитати його відому працю «Опис України» (Description d'Ukranie). (гіперпосилання на джерело: http://litopys.org.ua/boplan/opys.htm). Після прочитаного, створити міні-конспект з головними цитатами, які на вашу думку якнайкраще висвітлюють тогочасні історико-культурні процеси.</td><td>5</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Тема 6. Культура козацької доби (друга пол. XVII – XVIII ст.)</td><td>Ознайомитися з основними особливостями козацьких літописів. На власний вибір, обрати та опрацювати один із запропонованих нижче варіантів:
Літопис Самовидця (про події 1648–1702 рр., гіперпосилання</td><td>5</td></tr>
</table>

		на джерело: http://litopys.org.ua/samovyd/sam.htm); **Літопис Грабянки** (1710 р., про події від виникнення козацтва до 1709, гіперпосилання на джерело: http://litopys.org.ua/grab/hrab.htm); **Літопис Самійла Величка** (1720 р., про події в Україні 1648–700 рр., гіперпосилання на джерело: http://litopys.org.ua/velichko/vel.htm). Під час аналізу джерел, у вигляді міні-конспекту занотувати (зацитувати) ключові відомості, які відображають соціокультурні процеси козацької доби.	
7.	Тема 7. Українське національне відродження наприкінці XVIII – у XIX ст.	Ознайомитися з біографією відомого українського поета **Тараса Шевченка** та його збіркою **«Кобзар»** (гіперпосилання на джерело: http://poetyka.uazone.net/kobzar/). Обрати один із творів та проаналізувати відображені в ньому соціокультурні процеси. Власні думки подати у вигляді **ЕСЕ** обсягом до **1 сторінки формату А4.**	5
8.	Тема 8. Українська традиційна культура XIX – поч. XX ст.	Ознайомитися з біографією відомого українського письменника **Івана Нечуй-Левицького**. Прочитати та проаналізувати його славнозвісний твір **«Кайдашева сім'я»** (гіперпосилання на джерело: https://www.ukrlib.com.ua/books/printitzip.php?tid=907). На основі опрацьованого матеріалу відтворити один із елементів української традиційної культури (побут, традиції, звичаї, одяг, їжа тощо) та представити у вигляді **презентації в PowerPoint**, яка міститиме **прямі цитати з твору** та інші додаткові наочні матеріали.	5
9.	Тема 9. Розвиток української культури першої чверті XX ст.	Ознайомитися з біографією відомого українського діяча **Бориса Грінченка** та проаналізувати його чотиритомний **«Словник української мови»** за 1907–1909 рр. (гіперпосилання на джерело: http://grinchenko.kubg.edu.ua/index.php/z-arkhivnoji-skarbivni/slovnyk-hrinchenka). На основі опрацьованого матеріалу створити власний міні-словник з поясненнями **30 архаїчних (застарілих) слів**, які на сьогоднішній день вийшли з ужитку або є маловживаними.	5
10.	Тема 10. Українська культура «советського» типу	Ознайомитися з літературною **спадщиною українських письменників радянської доби.** Обрати один із творів (роман, оповідання, вірш тощо), який на вашу думку якнайкраще висвітлює окремі елементи тогочасних соціокультурних процесів. Власні думки та судження подати у вигляді **ЕСЕ обсягом 1,5 сторінки формату А4.**	5
11.	Тема 11. Постмодерна культура України	Із запропонованого переліку обрати фільм/телесеріал, переглянути його та написати **ЕСЕ-відгук про кінострічку**, її значимість в українській фільмографії та порушену нею політичну, історичну та соціокультурну проблематику:	5

		- «Ціна правди»; - «Кіборги»; - «Черкаси»; - «Чорний ворон»; - «Поводир»; - «Сторожова застава»; - «Захар Беркут»; - «Віддана»; - «Мої думки тихі».	
Всього:			55

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється в **очному** та **дистанційному форматі**.

Очний (стаціонарний) формат модульного контролю передбачає виконання письмової роботи.

Орієнтовні питання для письмової **модульної контрольної роботи №1:**

1. Визначте вплив культу родючості на духовну та матеріальну культуру давніх народів України.
2. Визначте, в який спосіб язичницький світогляд давніх слов'ян проявлявся у мистецтві, наведіть приклади.
3. Охарактеризуйте наслідки християнізації в українській культурі доби Давньої Русі.
4. Розкрийте основні риси візантійського стилю в архітектурі та мистецтві Давньої Русі.

Дистанційний формат модульного контролю передбачає виконання проектного та творчого завдання:

Модульна контрольна робота №2. Тема: «Традиційно-побутова культура українського народу XIX ст.». **Проектне завдання:** створити два якісних поста для соціальної мережі чи сайту на один із тематичних блоків традиційно-побутової культурі українців XIX ст. (традиції, звичаї, календарна обрядовість, свята, житло, одяг, прикраси тощо).

Модульна контрольна робота №3. Тема: «Аналіз радянського кіно другої половини XX ст. як засобу відображення тогочасної суспільно-політичної, соціокультурної та побутової дійсності». **Творче завдання:** переглянути (на власний вибір) одну із радянських кінострічок, проаналізувати та написати ЕСЕ – невеликий авторський текст, в якому слід викласти власні міркування щодо соціально-побутових та культурних проблем порушених у фільмі.

Критерії оцінювання модульного контролю

Бали	Рівень	Критерій
20–25	**Високий**	Роботу виконано відмінно, дотримано усіх вимог, продемонстровано високий рівень знань (умінь), наявність незначних недоліків.

15–20	**Достатній**	Роботу виконано добре, дотримано практично усіх вимог, продемонстровано достатньо високий рівень знань (умінь) без суттєвих (грубих) помилок.
10–15	**Середній**	Роботу виконано в цілому добре, але не всі вимоги дотримані, продемонстровано середній рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
1–10	**Низький**	Роботу виконано загалом задовільно, не всі вимоги дотримані, продемонстровано посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю є письмовий екзамен, під час якого студенти повинні дати відповіді на питання, що відбивають зміст навчальної програми. При оцінюванні відповідей враховуються їх аргументованість, рівень обізнаності з фактичним матеріалом та його новітніми науковими концептуальними репрезентаціями.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Трипільська кераміка та орнаментилістика як прояв мистецької майстерності.
2. Поселення, містобудування та житло давніх трипільців.
3. Опис скіфів у праці Геродота «Історія греко-перських війн» (книга IV Мельпомена).
4. Матеріальна культура скіфів.
5. Особливості містобудування та архітектура в давніх містах-державах Північного Причорномор'я.
6. Мистецтво та театр в давніх містах-державах Північного Причорномор'я.
7. Матеріальна культура давніх слов'ян.
8. Язичництво давніх слов'ян та основні його особливості.
9. Давньослов'янські боги та їх роль у світоглядній картині світу давніх слов’ян.
10. Релігійні реформи князя Володимира Великого та їх вплив на розвиток культури.
11. Двовір’я християнської традиції.
12. Кирило та Мефодій, запровадження кирилиці та її вплив на розвиток культури.
13. «Повість временних (минулих) літ», її основні особливості та значення в історії.
14. Містобудування та архітектура в Давній Русі.
15. Розвиток мистецтва в Даній Русі: живопис, фрески, мозаїки та іконопис.
16. Особливості розвитку «книгодрукування», освіти та науки в Давній Русі.
17. Культурні процеси на українських землях у складі Польського Королівства та Великого Князівства Литовського (XIV–XV ст.).
18. Містобудування, створення укріплених фортець та замків у XIV–XVI ст.
19. Рід Острозьких та їх вплив на розвиток української культури.
20. Берестейська унія 1596 р. та її значення.
21. Релігійна полеміка та полемічна література: основні напрямки та значення.
22. Церковні православні Братства та головні напрямки їх діяльності.
23. Козацьке бароко: головні особливості та напрямки.
24. Розвиток мистецтва у XVI–XVII ст.
25. Образ «козака Мамая» у суспільно-культурному житті XVII–XVIII ст.

26. Українська архітектура в козацьку добу XVII–XVIII ст.
27. Розвиток освіти та науки у XVI–XVII ст.
28. Розвиток музики та театру у XVII–XVIII ст.
29. Побут та традиції козаків у праці Гійома Леввасера де Боплана «Опис України».
30. Зародження романтизму, класицизму та їх поширення на українських землях наприкінці XVIII – XIX ст.
31. Українське культурне національне відродження XIX ст., основні його періоди та особливості.
32. Культурно-просвітницькі організації на західноукраїнських землях у XIX ст.
33. Діяльність Руської трійці: основні напрямки та досягнення.
34. Культурно-просвітницькі організації та установи в Наддніпрянській Україні у XIX ст.
35. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
36. Створення мережі університетів та їх роль у культурному житті XIX ст.
37. Розвиток української літератури наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
38. Архітектура першої половини XIX.
39. Розвиток літератури у другій половині XIX – на початку XX ст.
40. Розвиток освіти у другій половині XIX – на початку XX ст.
41. Наукові досягнення українців у другій половини XIX – на початку XX ст.
42. Архітектурні стилі другої половини XIX – початку XX ст.
43. Розвиток мистецтва у другій половині XIX – на початку XX ст.
44. Становлення професійного театру у другій половині XIX – на початку XX ст.
45. Розвиток музики у другій половині XIX – на початку XX ст.
46. Календарна обрядовість у житті українського народу.
47. Традиції та звичаї українського народу XIX ст.
48. Українська демонологія та її місце у структурі світоглядних уявлень.
49. Український традиційний одяг XIX ст.
50. Культурні досягнення в роки Української революції 1917–1920-х рр.
51. Українізація та «Розстріляне Відродження» 20-х рр. XX ст.
52. Розвиток кіно у 20–30-х рр. XX ст.
53. Радянський соцреалізм у мистецтві та архітектурі.
54. Розвиток освіти та науки в радянську добу.
55. Українське шістдесятництво та його історико-культурне значення.
56. Музика, театр та кіно наприкінці 80-х – 90-х рр. XX ст.
57. Нонконформізм та неформали як соціокультурне явище.
58. Модернізація української освіти та науки у 2000–2019 рр.
59. Розвиток мистецтва, музики та театру протягом 2000–2019 рр.
60. Сучасне українське телебачення та кіноіндустрія: основні напрямки розвитку.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74

Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		
Лекції (теми, бали)	Тема 1. Культура стародавньої доби 1	Тема 2. Культура давніх слов'ян 1	Тема 3. Духовна культура середньовічної Русі: між язичництвом та християнством 1	Тема 4. Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (X – перша пол. XIV ст.) 1	Тема 5. Соціокультурні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст. 1	Тема 6. Культура козацької доби (друга пол. XVII – XVIII ст.) 1	Тема 7. Українське національне відродження наприкінці XVIII – у XIX ст. 1	Тема 8. Українська традиційна культура XIX – поч. XX ст. 1	Тема 9. Розвиток української культури першої чверті XX ст. 1	Тема 10. Українська культура «советського» типу 1	Тема 11. Постмодерна культура України 1
Семінарські заняття (теми, бали)	Тема 1. Культура стародавньої доби 1	Тема 2. Культура давніх слов'ян 1	Тема 3. Духовна культура середньовічної Русі: між язичництвом та християнством 1	Тема 4. Матеріальна культура Русі та Галицько-Волинського князівства (X – перша пол. XIV ст.) 1	Тема 5. Соціокультурні процеси другої пол. XIV– першої пол. XVII ст. 1	Тема 6. Культура козацької доби (друга пол. XVII – XVIII ст.) 1	Тема 7. Українське національне відродження наприкінці XVIII – у XIX ст. 2	-	-	Тема 10. Українська культура «советського» типу 1	Тема 11. Постмодерна культура України 1
СР (бали)		5									
Поточний контроль (вид, бали)		Відповідь на семінарському занятті – 10									
Модульний контроль (бали)		Модульна контрольна робота – 25									
Підсумковий Контроль		Екзамен									

8. Список рекомендованих джерел, літератури та електронних ресурсів

Основна література

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с
2. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник; 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
3. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
4. Перегуда Є. В. Панібудьласка В. Ф., Тороп А. В., Макогон В. П., Дьомкін П. О., Деревінський В. Ф., Савойська С. В., Стеценко С. В., Бабич В. В., Шевельова Т. В., Оксюковський П. П. Історія української культури: навчальний посібник. Київ.: КНУБА, 2010. 149 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
6. Савчук Б. Українська етнологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. 559 с.
7. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.
8. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.

Додаткова література

1. Гудченко З.С. Музеї народної архітектури України. Київ: Будівельник, 1981. 120 с.
2. Даренська В.М. Культура Давньої Русі: навчальний посібник. Харків: Факт, 2012. 264 с.
3. Історія Української культури: у п'яти томах. Київ: Наукова думка, 2000–2013:
   - Т. 1. Історія культури давнього населення України / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2000. 1136 с.
   - Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століття / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2001. 848 с.
   - Т. 3. Українська культура другої половини XVII – XVIII століть / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наукова думка, 2003. 1246 с.
   - Т. 4. Кн. 1. Українська культура першої половини XIX століття / Голов. ред. Г.А. Скрипник. Київ: Наукова думка, 2008. 1008 с.
   - Т. 4. Кн. 2. Українська культура другої половини XIX століття / Голов. ред. Г.А. Скрипник. Київ: Наукова думка, 2005. 1293 с.
   - Т. 5. Кн. 1. Українська культура XX – початку XXI століть / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2011. 863 с.
   - Т. 5. Кн. 2. Українська культура XX – початку XXI століть / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2011. 1032 с.
   - Т. 5. Кн. 3. Українська культура XX – початку XXI століть. Культура та розвиток науки і технологій в Україні / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2012. 949 с.
   - Т. 5. Кн. 4. Українська культура XX – початку XXI століть. Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2013. 943 с.
4. Масненко В. В., Ракшанов В. Б. Українська хата. Науково-популярне видання. Черкаси: Брама–Україна, 2012. 190 с.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності/ Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
6. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2015. 430 с.
7. Пономарьов А.П., Артюх Л.Ф., Косміна Т.В. Українська минувшина : ілюстрований етнографічний довідник. Київ: Либідь, 1994. 256 с.

8. Пономарьов А.П. Етнічність та етнічна історія України: курс лекцій: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Либідь, 1996. 271 с.
9. Самойлович В.П. Українське народне житло (кінець XIX – початок XX ст.). Київ: Наукова думка, 1972. 56 с.
10. Щербаківський В. Українське народне мистецтво. Кн.3. Орнаментація української хати. Рим, 1980. 104 с.

Електронні ресурси:

1. Електронна бібліотека «Україніка». URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB
2. Іслам в Україні. Історія. URL: https://islam.in.ua/ua/istoriya
3. Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини при НБУ ім. В. Вернадського. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=ELIB
4. Чтиво – електронна бібліотека. URL: https://chtyvo.org.ua/
5. Diasporiana – українська діаспорна електронна бібліотека. URL: https://diasporiana.org.ua/
6. Historians: інтернет-мережа гуманітаріїв в Україні і світі. URL: http://historians.in.ua/
7. Zabytki: сайт про пам'ятки культури України. URL: https://zabytki.in.ua/uk/about/
8. «Спадщина предків»: інформаційно-аналітичний веб-сайт присвячений дослідженню та популяризації історико-культурної спадщини України: https://spadok.org.ua/

Джерела

1. Галицько-Волинський літопис (з 1201 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
2. Геродота турійця з Галікарнасса «Історій» книг девять, що їх називають музами / пер. з старогр., передм. А. О. Білецький; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Харків: Фоліо, 2006. 655 с.
3. Ґійом Ле Вассер де Боплан. Опис України / пер. з фр. В. Косика. Львів: Мета, 1998. 180 с.
4. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / пер. з англ Спасько С. К. (Австралія). Київ: Стебеляк О. М., 2012. 143 с.
5. Київський літопис (з 1118 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
6. Крисаченко В. Історія Криму. Кримське ханство: навчальний посібник. К.: Твім інтер, 2000. 335 с.
7. Повість минулих літ. Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с.
8. Слов'янські вірування. Писемні джерела до вивчення курсу «Релігієзнавство» для студентів гуманітарного факультету денної форми навчання / Укладач В. О. Артюх. Суми: Вид-во СумДУ, 2009. 130 с
9. Словарь української мови: у 4 т. / зібр. ред. журн. «Киевская Старина»; упоряд., з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко. Репр. відтворення вид. 1907–1909 рр. Київ: Вид-во АН УРСР, 1958–1959:
   - Т. 1: А–Ж. 1958. XLII, 494 с.
   - Т. 2: З–Н. 1958. 573 с.
   - Т. 3: О–П.1959. 506 с
   - Т. 4: Р–Я. 1959. 563 с.